

Rikslønnsnemndas kjennelse av 15. desember 1970.

Sak nr. 4/1970.

Frivillig lønnsnemnd

Tvist mellom Norsk Arbeidsgiverforening/Braathens South American Far East Airtransport A/S, S.A.F.E. på den ene side og Braathens SAFE Cabin Attendants Club på den annen side.

Tariffrevisjonen 1970.

Nemndas sammensetning:

Fylkesmann Erling Anger, formann

Arbeidsdirektør Reidar Danielsen

Professor Arnljot Strømme Svendsen

Direktør i NAF, Vilhelm Dahl

Høyesterettsadvokat Arve Arvesen, Braathens SAFE Cabin Attendants Club.

Direktør Vilhelm Dahl møter i nemnda i egenskap av partsrepresentant for N.A.F./Braathens SAFE, mens h.r.advokat Arve Arvesen møter som partsrepresentant for Braathens SAFE Cabin Attendants Club. For øvrig vises til de følgende sider når det gjelder nemndas sammensetning i saken.

Partene har gjort rede for sine standpunkter ved skriftlige innlegg og under muntlige forhandlinger i møte 11. desember 1970.

Rikslønnsnemnda avsa i møte tirsdag 15. desember 1970 sådan

k j e n n e l s e:

Tariffavtalen for flyvertinner i Braathens SAFE mellom Norsk Arbeidsgiverforening/Braathens SAFE på den ene side og Norges Handel- og Kontorfunksjonærers Forbund/Braathens SAFE Cabin Attendants Club på den annen side utløp etter rettidig oppsigelse den 31. mars 1970.

I løpet av tariffperioden har flyvertinnene meldt seg ut av Norges Handel- og Kontorfunksjonærers Forbund. I følge arbeidsgiverpartens skriftlige innlegg i saken har NHKF meddelt at det ikke vil delta i forhandlinger om eller stå som part i den nye avtalen.

Etter at det ble ført forhandlinger mellom partene den 2.-9. april 1970 uten at enighet ble oppnådd, ble plassoppsigelser meddelt 30. april til utløp 30. juli 1970. Riksmeglingsmannen ble underrettet om bruddet og ved dennes mellomkomst ble plassoppsigelsenes utløp forlenget til 15. august 1970. Etter megling i tiden 10. - 14. august fremsatte Riksmeglingsmannen et forslag som ble enstemmig anbefalt av partenes forhandlere.

Ved avstemmingsfristens utløp viste det seg at Riksmeglingsmannens forslag av 14. august ble forkastet av flyvertinnene med 58 mot 23 stemmer, og streik ble iverksatt 15. september 1970 kl. 24.00, etter at statsråd Helge Rognlien i Kommunal- og arbeidsdepartementet forgjeves hadde forsøkt å bringe partene til enighet.

Etter at Riksmeglingsmannen hadde innkalt partene til ny megling den 22. september, vedtok partene den 23. september følgende forslag fremsatt av Riksmeglingsmannen:

"De bestemmelser som partene under forhandling og mekling er nådd til enighet om blir inntatt i den nye tariffavtale. De øvrige bestemmelser, § 7, 1. avsnitt, § 11 og § 21, henvises til avgjørelse i frivillig voldgift. Som voldgiftsnemnd fungerer de tre nøytrale medlemmer av Rikslønnsnemnda pluss en representant for hver av partene, med mindre en blir enig om at nemnda skal gis slik sammensetning som er avtalt i Lov av 19. desember 1952 om lønnsnemnd i arbeidstvister, § 2, fjerde avsnitt".

Etter dette gjenopptok flyvertinnene arbeidet umiddelbart.

Saken ble deretter ekspedert til Rikslønnsnemnda ved Kommunal- og arbeidsdepartementets brev av 16. oktober 1970. Det ble der gitt uttrykk for at departementet ikke hadde noen innvendinger mot at Rikslønnsnemnda i tvisten eventuelt ble sammensatt med nemndas tre faste medlemmer samt en representant fra hver av partene. Samtidig uttalte departementet at utgifterne til behandlingen i så fall på vanlig måte ville bli dekket av det offentlige.

På denne bakgrunn ble partene ved brev av 24. oktober 1970 fra Rikslønnsnemnda meddelt at nemnda ville bli sammensatt av de tre faste medlemmer og en representant fra hver av partene.

-----ooGoo-----

De spørsmål som er omtvistet mellom partene og som er bragt inn for Rikslønnsnemnda (Voldgiftsutvalget) til avgjørelse er følgende:

1. Normallønnsregulativet, overenskomstens § 7, første ledd.
2. Dietgodtgjørelsen, overenskomstens § 11, punkt 2.
3. Overenskomstens varighet, § 21.

Før en tar for seg partenes anførsler i saken, vil en kort redegjøre for Riksmeglingsmannens anbefalte forslag av 14. august 1970 for så vidt gjelder de tre punkter:

Vedrørende normallønnsregulativet var satsene i tariffavtalen 1968/70 følgende:

	<u>Norske flyvertinner</u>	<u>Svenske flyvertinner</u>
Begynnerlønn	N.kr. 1 287,-	Sv.kr. 1 155,-
Etter 6 måneders tjeneste	" " 1 637,-	" " 1 455,-
" 1 års tjeneste	" " 1 787,-	" " 1 680,-
" 2 " "	" " 1 937,-	" " 1 830,-
" 3 " "	" " 2 037,-	" " 1 930,-
" 5 " "	" " 2 187,-	" " 2 030,-
" 8 " "	" " 2 287,-	" " 2 130,-

Riksmeglingsmannens anbefalte forslag av 14. august 1970 fastsatte følgende nye satser fra ikrafttreden 1970:

	<u>Norske flyvertinner</u>	<u>Svenske flyvertinner</u>
Begynnerlønn	N.kr. 1 377,-	Sv.kr. 1 236,-
Etter 6 måneders tjeneste	" " 1 752,-	" " 1 557,-
" 1 års tjeneste	" " 1 930,-	" " 1 814,-
" 2 " "	" " 2 111,-	" " 1 995,-
" 3 " "	" " 2 220,-	" " 2 104,-
" 5 " "	" " 2 370,-	" " 2 204,-
" 7 " "	" " 2 470,-	" " 2 304,-

Dessuten innebar forslaget at samtlige satser skulle heves med 4 pst fra april 1971.

Som en ser innehar forslaget også at den tidligere 8 års-sats er erstattes av en 7 års-sats, hvilket innebærer at toppsatsen oppnås 1 år tidligere.

Forslaget innebar følgende lønnstillegg fra 1970:

	Norske flyvertinner	Svenske flyvertinner
Begynnerlønn	N.kr. 90,- 7 %	Sv.kr. 81,- 7 %
Etter 6 mdrs. tjeneste	" " 115,- 7 %	" " 102,- 7 %
" 1 års tjeneste	" " 143,- 8 %	" " 134,- 8 %
" 2 " "	" " 174,- 9 %	" " 165,- 9 %
" 3 " "	" " 183,- 9 %	" " 174,- 9 %
" 5 " "	" " 183,- 8,4%	" " 174,- 8,5%
" 7 " "	" " 183,- 8 %	" " 174,- 8,1%

Når det gjelder diettgodtgjørelsen viser nedenstående oppstilling forholdet mellom satsene i tariffperioden 1968-70 og Riksmeglingsmannens forslag til nye satser:

	1968/70	Rmm.forslag	%-tillegg
Innenlands (§ 11, 2, II)	kr. 60,-	kr. 72,-	20 %
Utenlands (§ 11, 2, II og IV)	" 70,-	" 80,-	15 %
U.S.A. m.v. (§ 11, 2 III)	ø 13,-	ø 16,-	23 %

Vedrørende spørsmålet om tariffavtalens ikrafttreden foreslo Riksmeglingsmannen i sitt forslag av 14. august tidspunktet for ikrafttreden satt til 1. april 1970.

Partenes anførsler:

Braathens SAFE Cabin Attendants Club tar i sitt skriftlige innlegg for Voldgiftsutvalget utgangspunkt i det forslag til ny tariffavtale som foreningen la fram ved tariffperiodens utløp. I forslaget var det foreslått endringer både når det gjaldt arbeidsforholdene, diettgodtgjørelsen, lønnen og diverse sosiale tiltak. Det presiseres at bedriften i løpet av tariffperioden har undergått til dels vesentlige endringer. Det skyldes først og fremst overgang til jetfly, men også etter foreningens mening en vesentlig ekspansjon av virksomheten. Det hevdes at dette har gitt seg utslag i særdeles store endringer i arbeidsforholdene for det flyvende personell. Og gjennom forslaget til ny tariff søkte B.S.C.A.C. å oppnå en mer tilfredsstillende ordning når det gjaldt arbeidsforholdene. En

søkte også å oppnå en kompensasjon for den økte arbeidsbyrde, samtidig som forslaget gav uttrykk for de lønnskrav som det for øvrig var naturlig å stille sammenlignet med de alminnelige lønnsforbedringer som samtlige norske arbeidstakere hadde krav på. Et vesentlig poeng i forbindelse med det tarifforslag som ble lagt fram, var de sammenligninger som B.S.C.A.C. mente en måtte ha lov til å foreta med annet flygende personell, i særdeleshet i forhold til flyvertinner ansatt i andre selskaper og spesielt til flyvertinner ansatt i SAS. Det hevdes at forskjellene er til dels vesentlige og etter foreningens syn urimelige.

Ved tarifforslaget 1. april 1970 satte B.S.C.A.C. fram et krav på en lønnsøkning på ca. 20 pst på alle satser. Tarifforslaget ble i hovedtrekkene avvist av arbeidsgiverne under forhandlingene 2. og 9. april 1970. Den 10. august møttes partene hos Riksmeglingsmannen, som den 14. august satte fram ^{et} forslag som for lønsspørsmålets vedkommende i store trekk lå på linje med våroppgjørene. Forslaget ble anbefalt av partsforhandlerne, men senere forkastet av flyvertinnene under avstemningen. Forslaget ble nedstemt med 58 mot 23 stemmer. B.S.C.A.C. opplyser at et overveiende antall av bedriftens svenske flyvertinner stemte for forslaget. Det hevdes at det har sin naturlige forklaring, idet de svenske flyvertinner har et noe annet arbeidsområde. Deres lønsvilkår ligger heller ikke så urimelig lavt sammenlignet med andre svenske flyvertinner som tilfellet er med de norske.

Straks avstemningsresultatet forelå ble det innkalt til ekstraordinær generalforsamling 9. september 1970 i B.S.C.A.C. Her ble det satt fram et moderert lønnskrav, 10 pst på alle satser fra 1. april 1970 og ytterligere 6 pst på alle satser fra 1. april 1971. For voldgiftsutvalget har ~~innholdet~~ B.S.C.A.C. imidlertid opprettholdt det opprinnelige krav om en lønnsøkning på ca. 20 pst for samtlige flyvertinner.

Til støtte for sitt lønnskrav kommer B.S.C.A.C. i sitt skriftlige innlegg inn på de kvalifikasjoner flyvertinnene har. Det hevdes at det overveiende antall flyvertinner har artium eller ytterligere utdanning. Samtlige har glimrende språkkunnskaper. Videre kommer foreningen inn på arbeidsvilkårene. Det opplyses at flyvertinnene ikke har noen ordnet arbeidstid, de arbeider i skift og har plikt til å utføre en vesentlig del av sitt arbeid som nattarbeid. De har en særdeles lite ordnet fritid. De har plikt til å arbeide på helligdager og andre høytids-

dager og kan ha en løpende arbeidstid på langt over 12 timer pr. skift. De går ikke inn under arbeidervernlovens alminnelige bestemmelser.

Det hevdes at den dårlige arbeidstidsordning i noen utstrekning skyldes arbeidets art, men at bedriften selv må ta en vesentlig del av ansvaret for forholdet og gi den kompensasjon som med rimelighet kan forlanges. Det hevdes videre at slik kompensasjon ble lovet bl.a. under de forhandlinger som fant sted i forbindelse med overgang til jetfly. Kompensasjonen skulle eventuelt tas med under de nye - dvs. årets-forhandlinger.

Foruten å hevde at flyvertinnenes lønn er alt for lav i forhold til det arbeid som utføres, de kvalifikasjoner som kreves og de arbeidsforhold som tilbys, fremhever som før nevnt B.S.C.A.C. at lønnen ligger vesentlig under den godtgjørelse som de norsk/svenske kolleger i andre flyselskaper har. Spesielt vises det til lønnsattsene i SAS der norske flyvertinner pr. 1. januar 1970 har lønnsatser fra n.kr. 2 290,- (i prøvetiden) til n.kr. 3 400,- (etter 8 år). B.S.C.A.C. mener at en sammenligning med SAS er både riktig og rimelig fordi det dreier seg om norske flyvertinner bosatt i Norge, engasjert både på innenlands og utenlands flyvninger. Men foreningen presiserer at den ikke har tatt konsekvensen fullt ut av sammenligningen. Etter det lønnsforslag foreningen har fremmet, vil det fremdeles være en særdeles betydelig avstand mellom lønningene i Braathens SAFE og SAS; - Det trekkes også sammenligninger med det nystartede Transpolar flyselskap som bare flyr charterturer og som har betydelige høyere lønninger for flyvertinner enn Braathens SAFE. I Transpolar varierer lønnsattsene fra n.kr. 2 323,75 (begynnerlønn) til kr. 3 038,50 (etter 3½ år).

Når det gjelder diettsattsene har B.S.C.A.C. lagt fram en tabell over disse fra 1965 til 1969. Det fremheves at den eneste endring som har funnet sted i diettsattsene siden 1965, er at bedriften i overgangen 1966/67 økte sattsene på inn- og utland med kr. 3,- pr. døgn. De gjeldende satser er etter dette kr. 60,- på innlandet, kr. 70,- på utlandet og § 13,- på U.S.A.

B.S.C.A.C. krever at flyvertinnene skal ha samme diettsatser som flyverne, dvs. co-pilotene, som for tiden har kr. 96,- på innlandet og kr. 92,- på utlandet. Og begrunnelsen er den enkle grunn at flyvertinnene bor og spiser på de samme

stedene som flyverne. Det kreves at flyvertinnenenes diettsatser automatisk skal følge flyvernes hver gang det foretas endringer i deres satser. - Det fremheves at det stadig har foregått en økning av prisene på matvarene i restaurantene, jevnt over 4 pst pr. år og enda mere i 1969. Det hevdes at restaurantprisene har økt med 25 pst fra 1. januar - 1. september 1970 og at en i 1971 må regne med en ytterligere prisstigning på ca. 6 pst. - Videre gjøres det rede for ordningen i SAS der diettsatsene blir regulert med regelmessige mellomrom på grunnlag av innhentede oppgaver fra bestemte restauranter.

B.S.C.A.C. opplyser at når teknikere fra Braathens SAFE av og til deltar i flyvninger, oppebærer de alltid den diett flyverne til en hver tid har.

B.S.C.A.C. protesterer mot bedriftens påstand om at en del av flyvernes diett må betraktes som lønn. Det kreves at arbeidsgiveren må dokumentere dette nærmere.

Endelig polemiserer B.S.C.A.C. mot at bedriften trekker flyvertinnenenes provisjon inn i vurderingen når det gjelder spørsmålet om lønnskompensasjon og diett. Det hevdes at provisjon ikke er å anse som vanlig lønn og at provisjonen ikke under noen omstendighet faller likt på de forskjellige flyvertinner. Det opplyses at etter de oppgaver foreningen sitter inne med utgjør provisjonen for de svenske flyvertinner ca. kr. 450,- pr. måned, for flyvertinner i Oslo ca. kr. 200,- pr. måned og for flyvertinner i Stavanger ca. kr. 60,- pr. måned. Flyvertinnene hevder at provisjonen på 5 pst er en godtgjørelse for det merarbeid de har med salget ombord og det ansvar som følger med dette.

B.S.C.A.C. krever ~~XX~~ etterbetaling av lønn og diett fra 1. april 1970. Videre krever foreningen 20 pst. kompensasjon for merverdiavgiften på all innenlands diett i perioden 1. januar til 31. mars 1970.

B.S.C.A.C. har lagt ned sådan

p å s t a n d:

1. Flyvertinnerne i Braathens SAFE gis et tillegg på 20 pst i lønn med virkning fra 1. april 1970.
2. Flyvertinnenenes diettgodtgjørelse reguleres i overensstemmelse med diettgodtgjørelsen for co-pilotene i Braathens SAFE, gjeldende fra 1. april 1970.
3. For innenlands diett opparbeidet i tiden 1. januar 1970 til 31. mars 1970 utbetales et tillegg på 20 pst

N.A.F./Braathens S.A.F.E. (nedefor kalt arbeidsgiver- siden) opplyser at tvisten gjelder vel 80 flyvertinner organisert i Braathens SAFE Cabin Attendant's Club (BSCAC). Av disse er vel 20 stasjonert i Sverige. De svenske flyvertinnene arbeider vesentlig på Charter- og Inclusive Tours som går ut fra Sverige. Av de norske flyvertinner er noen stasjonert i Stavanger og de flyr stort sett på norske innenlandsruter. De fleste av de norske flyvertinner er stasjonert i Oslo og de flyr såvel på norske innenlandsruter som på Charter- og Inclusive Tours.

Det hevdes at selv om BSCAC ikke lenger står som medlem av NHKF og dermed av LO, vil det være urealistisk av N.A.F. å se tariffoppgjøret for flyvertinnene isolert fra de tariffoppgjør som for øvrig har funnet sted i 1970. Hvis BSCAC fortsatt hadde vært medlem av NHKF, ville det vært en selvfølge at Riksmeglingsmannens rammeforslag av 6.april 1970 gjennom tilpasningsforhandlinger var lagt til grunn for revisjonen. Og det er grunn til å anta at det vil få konsekvenser for senere tariffoppgjør mellom N.A.F. og NHKF om sistnevnte forbund skulle kunne registrere at BSCAC ved å melde seg ut av forbundet har oppnådd et annet og bedre resultat enn eller ville vært tilfelle.

N.A.F./Braathens S.A.F.E. gjør nærmere rede for rammeforslaget av 6.april 1970 og de tilpasningsforhandlingene som er ført vedrørende forskjellige funksjonærgrupper. Det gjøres rede for standardavtalen mellom N.A.F og NHKF som er den viktigste landsomfattende avtale for industrifunksjonærer mellom de to parter. Etter de statiske opplysninger som foreligger ved tariffrevisjonen ble det konstatert at det beløp man hadde til rådighet, var det generelle tillegg på kr.147,20 og et lavtlønnstillegg på kr.11,-. Av de samlede kr.158,- pr.mnd. ble man enig om å bruke kr.3,- til heving av minstelønns-satsene, mens resten, kr.155,- ble gitt som generelt tillegg. En samlet vurdering av oppgjøret ga som resultat at revisjonen kostet ca.7%. - Videre gjøres det rede for oppgjøret mellom N.A.F./S.A.S. og NHKF for merkantile funksjonærer ansatt i S.A.S. Region Norge. Oppgjøret ble bygget på forannevnte standardavtale, men på grunn av det spesielle stillings- og

personvurderingssystem i S.A.S.-avtalen ble lønnstillegget gitt som et prosenttillegg, 6,75%, likt for normallønnsseter som personlige tillegg. Differansen mellom det disponible tillegg på kr.158,- pr.mnd. og 6,75% ble brukt til heving av skifttillegg for skiftgående funksjonærer. Under hovedforhandlingen for Rikslønnsnemndas voldgiftsutvalg ble det opplyst at S.A.S. har tilsvarende funksjonærgrupper i Sverige, men at lønnsforholdene er forskjellige i de to land. Lønnsnivået i Norge for disse grupper ligger vesentlig under nivået i Sverige. - Endelig gjøres det rede for tariffoppgjøret for de offentlige funksjonærer.

N.A.F./Braathens S.A.F.E. kommer så inn på tariffoppgjøret for flyvertinnene og peker på at de spørsmål som er overlatt til Rikslønnsnemnda (voldgiftsutvalget) å ta stilling til er de 3 punkter som er nevnt foran, normallønnsregulativet, diettgodtgjørelsen og overenskomstens varighet. De øvrige bestemmelser i avtalen slik som den fremgår i Riksmeglingsmannens forslag av 23.september 1970, er partene blitt enige om. Det gjøres imidlertid oppmerksom på at flyvertinnenes forhandlingsutvalg ved årets tariffrevisjon la meget stor vekt på å få endret arbeidstidsbestemmelsene i § 8 og at det forslaget som partene kom fram til innebar meget vesentlige innrømmelser fra bedriftens side. Etter bedriftens beregninger vil behovet for flyvertinner som følge av endringene øke med mellom 20 og 24% i forhold til ordningen under de tidligere bestemmelser.

Arbeidsgiversiden hevder også at Riksmeglingsmannens forslag av 14.august 1970 vil gi en samlet omkostningsøkning for bedriften på flyvertinnekontoen på 30% det første år og 35% fra april 1971. - Når det for øvrig gjelder Riksmeglingsmannens forslag viser en til oppstillingen foran.

Arbeidsgiversiden tilføyer i den forbindelse at Riksmeglingsmannens forslag bygger på oppgjøret i staten, dvs. 8,5 til 9% generelt tillegg for 1970 med et innebygget tillegg på 4% fra 1971. Videre hevdes det at etter de prinsipper som ble lagt til grunn ved årets tariffoppgjør med hensyn til lavtlønnstillegg, syntes det åpenbart at flyvertinnene vil falle utenfor.

Vedrørende en sammenligning mellom lønnsnivået for flyvertinnene i Braathens SAFE og SAS, kan arbeidsgiversiden ikke akseptere dette. Den avgjørende innvending mot en slik sammenligning, hevdes det, er at SAS-flyvertinner er organisert i svensk fagforening og at tarifforhandlingene foregår i Sverige felles for de danske, svenske og norske flyvertinner - og at lønningene fastsettes ut fra svensk lønnsnivå med omregning til norske kroner basert på en gunstig kurs.

For å belyse flyvertinnenes inntektsforhold, har arbeidsgiversiden i sitt skriftlige innlegg satt opp en del tallopgaver over dette, basert på opplysninger fra bedriftens regnskap, og omfattende de av bedriftens flyvertinner som var ansatt hele året 1969, dvs. 36 norske og 21 svenske flyvertinner. Med utgangspunkt i en gjennomsnittlig ansettelsestid på 3, 2 år har arbeidsgiversiden på dette grunnlag kommet fram til et bruttobeløp pr.måned, som innbefatter gjennomsnittlig lønn, provisjon og diettgodtgjørelse.

Likeledes har N.A.F./Braathens S.A.F.E. foretatt en beregning over hvilke utslag Riksmeglingsmannens forslag av 14.august i år ville få for norske flyvertinners bruttoinntekt, også her innbefattet provisjon og diettgodtgjørelse.

For øvrig foretas det en sammenligning mellom flyvertinnene og kvinnelige funksjonærer hørende inn under Standardavtalens lønnsgruppe 2, som hevdes å være et naturlig sammenligningsgrunnlag. Videre foretas en sammenligning med kvinnelige funksjonærer med kvalifisert arbeid, aldersgruppe 20-24 år, i Oslo, bedriftsstørrelse 100 funksjonærer og mer, hentet fra N.A.F.'s funksjonærstatistikk pr.1.september 1969 (statistikkens gruppe C3).

Arbeidsgiversidens oppfatning her er at etter en samlet vurdering bl.a. sett hen til de vanskelige økonomisk målbare sider ved flyvertinneyrket, må en sammenligning med kvinnelige funksjonærers inntektsforhold falle ut til flyvertinnenes fordel.

Vedrørende spørsmålet om diettgodtgjørelse vises til foranstående oversikt.

N.A.F./Braathens S.A.F.E. hevder på dette punkt at den diettgodtgjørelse som gjaldt i forrige tariffperiode ikke bare var rundelig, men at den også må ha gitt den enkelt flyvertinne et betydelig overskudd på årsbasis, og at også satsene for tariffrevisjonen 1968-70 også for kommende periode ville ha gitt flyvertinnene god dekning for deres ekstraomkostninger. I den anledning har arbeidsgiversiden foretatt en beregning, igjen basert på det antall flyvertinner som var ansatt hele året 1969, og med henholdsvis 106 diettdager i gjennomsnitt i perioden for norske flyvertinner og 94 diettdager for svenske flyvertinner. På dette grunnlag har man kommet fram til et gjennomsnittsbetrag på kr. 6.760,- i diettgodtgjørelse for norske flyvertinner, og Sv. kr. 4.861,- for svenske flyvertinner.

Det påpekes også som vesentlig at i relasjon til antall diettdager er antall overnattinger relativt beskjedent og dessuten at det ved utenlandske flyvninger kjøpes inn mat til flyvertinnene uten at disse belastes for dette.

Arbeidsgiverparten trekker den konklusjon at flyvertinnenes diettutgifter i gjennomsnitt høyt regnet utgjør 50% av den diettgodtgjørelse de oppebærer, og at resten må ansees som et skjult lønnstillegg.

Når det gjelder den sammenligning med co-pilotenes diettgodtgjørelse som arbeidstakerparten under forhandlingene har foretatt, hevder N.A.F./Braathens S.A.F.E.:

"BSCAC har under forhandlingene og meglingen ikke forsøkt å begrunne sitt krav om vesentlig forhøyelse av diettgodtgjørelsen med at den godtgjørelse som er utbetalt i foregående tariffperiode har vært utilstrekkelig, men har i det vesentlige kun henvist til den diettgodtgjørelse som oppebæres av flyvernes og da spesielt co-pilotene. Diettgodtgjørelsen for disse har gjennom flere år ligget over flyvertinnenes. I siste tariffperiode var den innenlandske godtgjørelse kr. 80,-, en godtgjørelse som i høst ble hevet til kr. 96,- med virkning fra 1. januar 1970. Den utenlandske godtgjørelse har vært kr. 92,-. Bedriften er fullt klar over det uheldige i at diettgodtgjørelsen differerer såpass sterkt mellom arbeidstagergrupper som i dette henseende arbeider under svært like forhold. Co-pilotenes utgifter er neppe særlig større enn flyvertinnenes, og deres overskudd på diettgodtgjørelsen blir følgelig tilsvarende større. Begrunnelsen for den høyere diettgodtgjørelse for flyverne er imidlertid klar. De har i sine tarifforhandlinger lagt vesentlig vekt på å få diettgodtgjørelsen hevet. På grunn av sitt meget høye inntektsnivå og den progressive beskatning, er det langt gunstigere med en heving av diettgodtgjørelsen enn av lønnsatsene iallfall så lenge skattemyndighetene i det alt vesentlige aksepterer forhøyselsene av diettgodtgjørelsen som ikke skattbar inntekt."

Under vurderingen av flyvertinnenes inntektsforhold kommer arbeidsgiversiden inn på den provisjon på 5% av det samlede salg ombord i flyene som deles likt mellom flyvertinnene på den enkelte tur. Det legges fram talloppgaver over utbetalt provisjon for såvel 1969 som for de første 9 månedene av inneværende år. Det hevdes at regnskapet for 1970 viser at gjennomsnittsprovisjonen for norske flyvertinner stasjonert i Oslo i gjennomsnitt har utgjort kr.241,- pr.mnd. For norske flyvertinner stasjonert i Stavanger kr.61.-, og for de svenske Sv.kr.365,-.

Norsk Arbeidsgiverforening/Braathens S.A.F.E.
har lagt ned følgende

p å s t a n d :

Riksmeglingsmannens anbefalte forslag av 14.august 1970 stadfestes, dog slik at ikrafttreden tidligst settes til 23.september 1970.

--oo0oo--

Rikslønnsnemnda (voldgiftsutvalget)

skal bemerke:

Ad. 1. Normallønnsregulativet.

Det er enighet mellom partene om at Riksmeglingsmannens forslag av 14. august 1970 gir flyvertinnene et lønnsoppgjør som i store trekk er i samsvar med rammeforslaget av 6. april 1970 for tariffoppgjøret mellom NAF og LO, og da også med det oppgjør som f.eks. statstjenestemennene har fått. Fra flyvertinnes side er det imidlertid hevdet at dette ikke er tilstrekkelig. Flyvertinnene mener å ha krav på en ytterligere lønnsøking, og baserer dette særlig på to forhold. For det første mener de at de er for lavt lønnet i forhold til deres kolleger i andre flyselskaper. Spesielt synes de det er riktig og rimelig å trekke sammenligninger med forholdene i SAS, som bl.a. har norske flyvertinner som er bosatt i Norge, og som er engasjert både i innenlands og utenlands flyvninger. For det annet mener flyvertinnene at de har krav på en lønnsmessig kompensasjon for den økede arbeidspress de har fått, spesielt i forbindelse med overgangen til jetfly.

Voldgiftsutvalgets flertall (Anger, Danielsen, Strømme Svendsen og Dahl) er kommet til at flyvertinnene i Braathens S.A.F.E ikke kan sies å ha rimelig krav på å få et lønnsoppgjør som går ut over rammeforslaget for tariffoppgjøret 1970 mellom NAF og LO, og overenskomster som er inngått i samsvar med dette, som f.eks. overenskomsten for statstjenestemennene.

Flertallet kan ikke være enig i at det skal trekkes sammenligning med lønnsforholdene i SAS. Det er opplyst at flyvertinnene i SAS er organisert i svensk fagforening, at tarifforhandlingene foregår i Sverige felles for de norske, danske og svenske flyvertinner, og at lønningene fastsettes ut fra svensk lønnsnivå.

Selv om det kan trekkes mange paralleller når det gjelder arbeidsforholdene for flyvertinnene i de to selskapene, mener flertallet at en norsk bedrift som Braathens S.A.F.E må ha et rimelig krav på at lønns- og arbeidsforholdene ved bedriften reguleres ut fra norske forhold.

Når det gjelder spørsmålet om endring av arbeidsforholdene, er det på det rene at Braathens S.A.F.E i løpet av inneværende tariffperiode har gått over til å bruke jetfly på en vesentlig del av sine ruter. Det er også på det rene at partene ved forrige tariffrevisjon var oppmerksomme på dette spørsmål, idet det i overenskomsten av 1968 er tatt med følgende protokolltilførsel: "Ved introduksjon av jetfly skal partene kunne komme sammen for drøftelser". Fra flyvertinnenes side er det hevdet at representanter for Braathens S.A.F.E bl.a. under de forhandlinger som fant sted i forbindelse med overgang til jetfly, lovet at det skulle bli gitt kompensasjon, og at dette spørsmål eventuelt skulle tas opp under forhandlingene i 1970. Selskapets representanter har under forhandlingene for voldgiftsutvalget benektet at noe slikt tilsagn er gitt. Her står således påstand mot påstand. Voldgiftsutvalgets flertall legger imidlertid avgjørende vekt på at partene under årets forhandlinger er blitt enige om betydelige endringer i arbeidstidsbestemmelsene i overenskomstens § 8. Selskapet har under forhandlingene for voldgiftsutvalget hevdet - uten at det er blitt motsagt av den annen part - at endringene vil føre til at behovet for flyvertinner vil øke med mellom 20 og 24 %. Flertallet er tilbøyelig til å anta at disse endringer i arbeidstidsbestemmelsene i vesentlig grad vil eliminere de ulemper som overgang til jetfly måtte ha medført, og at arbeidspresset totalt sett for flyvertinnene derfor ikke skulle øke så meget at det skulle gi grunnlag for en særskilt økning av lønnsatsen.

Flertallets konklusjon for så vidt angår normallønsregulativet blir etter dette at det slutter seg til Riksmeglingsmannens anbefalte forslag av 14. august 1970.

Voldgiftsutvalgets mindretall (Arvesen), hevdet at når det gjelder stewardessenes lønninger er det på det rene etter det opplyste at disse i Braathens S.A.F.E ligger betydelig lavere enn bl.a. i SAS og Transpolar, som det er naturlig å trekke en sammenligning med. Videre er det på det rene at det heller ikke har funnet sted noen lønnsjustering etter at det er innført jetfly i selskapet. Mindretallets oppfatning er derfor denne at flyvertinnene har et berettiget krav på en lønnsøkning som går ut over det generelle lønnsoppgjør for året 1970. Det er på det rene mellom partene at Riksmeglingsmannen forslag vil

innebære at flyvertinnene får samme lønnsregulering som de øvrige som omfattes av vår oppgjøret. Dette er etter mindretallets skjønn ikke tilstrekkelig, og det finner det fremsatte krav på en økning på en 20 % økning berettiget og rimelig i den foreliggende situasjon.

Ad. 2: Diettgodtgjørelsen.

Diettgodtgjørelsen gjelder ikke utgifter til overnatting. Utgifter til overnatting betales direkte av selskapet.

Den innenlandske diettsats er for tiden kr 60,-. Den er av Riksmeglingsmannen foreslått forhøyet med 20 % til kr 72,-. Videre har Riksmeglingsmannen foreslått at den nåværende sats på utlandet, kr 70,- skal forhøyes med ca. 15 % til kr 80,-, og at satsen på USA, § 13,- forhøyes med ca. 23 % til § 16,-.

Flyvertinnene krever imidlertid at deres diettsatser til enhver tid skal følge de diettbestemmelsene bedriften har for sine co.-piloter. Disse har f.t. en sats på kr 96,- på innlandet, og kr 92,- på utlandet. Når det gjelder begrunnelse for dette kravet, viser en til avsnittet om partenes avførsler foran.

NAF/Braathens S.A.F.E's prinsipale standpunkt har vært at flyvertinnenenes någjeldende diettsatser også burde gitt god dekning i kommende tariffperiode. Men på grunn av den sterke stigning i restaurantprisene innenlands - vesentlig som følge av innføringen av merverdiavgiften - og også på grunn av stigning i restaurantprisene utenfor Norge, f.eks. i Sverige og Spania, har arbeidsgiverrepresentantene funnet å kunne akseptere Riksmeglingsmannens forslag til forhøyelse. Representantene for Braathens S.A.F.E har overfor voldgiftsutvalget gitt uttrykk for at bedriften er fullt klar over det uheldige i at diettgodtgjørelsen differerer såvidt sterkt mellom flyverne og flyvertinnene, som i denne forbindelse arbeider under svært like forhold. Med det viser til at det for flyverne gjør seg helt spesielle forhold gjeldende ved fastsettelsen av diettgodtgjørelsen, jfr. avsnittet foran om partenes avførsler.

Voldgiftsutvalgets flertall (Anger, Danielsen, Dahl og Strømme Svendsen) er kommet til at den innenlandske diettsats bør forhøyes noe utover Riksmeglingsmannens forslag. Derimot kan flertallet ikke gå inn for flyvertinnenes påstand om at deres diettsatser til enhver tid skal svare til de diettsatser bedriftens co.-piloter har. For det første ville det føre til at flyvertinnenes diettsatser i denne omgang måtte økes uforholdsmessig. For det annet kan flertallet ikke se bort fra at det foreligger spesielle forhold ved forhandlingene omkring lønns- og diettforholdene for flyverne, forhold som ikke i tilsvarende grad gjør seg gjeldende for flyvertinnene.

Som nevnt er flertallet kommet til at den innenlandske diettsats bør forhøyes noe ut over det Riksmeglingsmannen har foreslått. Riksmeglingsmannens forslag til forhøyelse vil etter det som er opplyst godt og vel dekke de utslag i restaurantprisene, som skyldes merverdiavgiften. På den annen side er det grunn til å anta at det har foregått en øking av restaurantprisene ut over dette, også i tidsrommet etter at Riksmeglingsmannens forslag forelå.

I betraktning av at den nye diettsats skal gjelde helt fram til 31. mars 1972, er flertallet kommet til at satsen bør settes til kr 80,-.

Når det gjelder de øvrige diettsatser, har flertallet ikke funnet grunn til å gjøre noen endringer i det forslag som Riksmeglingsmannen har satt fram.

Mindretallet (Arvesen) hevdet vedrørende diettgodtgjørelsen, at det er på det rene at flyvertinnenes diettsatser ikke korresponderer med det øvrige crews. Det er en forskjellsbehandling som mindretallet ikke finner noe saklig grunnlag for. Flyvertinnene bor på samme hotell, spiser på samme sted som det øvrige crew. Det er videre på det rene at flyvertinnen i Braathens S.A.F.E ligger betydelig under flyvertinnene i SAS. Mindretallet ser dette som en ren diskriminering av flyvertinnene og ikke saklig begrunnet. I seg selv er det etter mindretallets mening en helt uakseptabel løsning at man her opererer med ulike diettsatser. Mindretallet er derfor av den oppfatning at flyvertinnenes krav om samme diett til enhver tid som co.-pilotene er velbegrunnet og rimelig og bør imøtekommes.

Ad. 3: Overenskomstens varighet.

I Riksmeglingsmannens anbefalte forslag av 14. august 1970 er ikrafttredelsen av den nye tariffavtale satt til 1. april 1970. - Som følge av at det anbefalte forslag ble forkastet av flyvertinnene og at det ble iverksatt streik, har NAF/Braathens S.A.F.E lagt ned påstand om at ikrafttredelsen tidligst kan settes til 23. september 1970, dvs. det tidspunkt da flyvertinnene gjenopptok sitt arbeid. - Flyvertinnene har lagt ned påstand om at de nye lønns- og diettsatser skal gjøres gjeldende fra 1. april 1970.

Voldgiftsutvalgets flertall (Anger, Danielsen, Strømme Svendsen og Dahl) er kommet til at den nye overenskomst bør gjøres gjeldende fra 23. september 1970. Det er - som hevdet av arbeidsgiversiden - fast praksis at nye tariffavtaler ikke gis tilbakevirkende kraft dersom det har vært streik. Flertallet kan ikke se at det i denne saken har vært lagt fram opplysninger som skulle begrunne fravikelse fra den vanlige praksis i dette tilfellet.

Mindretallet (Arvesen), hevdet at når det gjaldt spørsmålet om tilbakevirkning av eventuell lønns- og diettgodtgjørelse, var en klar over at eventuell regulering vanligvis ikke blir gitt tilbakevirkende kraft fra utløpet av den gamle avtale når det har vært konflikt. Imidlertid foreligger det i nærværende sak så spesielle og særegne omstendigheter at det etter mindretallets skjønn vil være full anledning og grunnlag for å fravike dette prinsipp og gi eventuelle forhøyelser på lønn og diett virkning fra 1. april 1970.

Flyvertinnene har for øvrig krevet at det for den innenlandsdiett som er opparbeidet i tiden 1. januar til 31. mars 1970 skal utbetales et tillegg på 20 %. Da dette gjelder et krav som ligger utenfor den tariffperiode som voldgiftsutvalget skal behandle, er utvalget enstemmig kommet til at kravet ikke kan tas under behandling.

S l u t n i n g :

Riksmeglingsmannens forslag av 14. august 1970 til overenskomst mellom NAF/Braathens S.A.F.E og Braathens S.A.F.E Cabin Attendant' Club for flyvertinner, stadfestes med følgende endringer:

1. Diettsatsen i overenskomstens § 11, punkt 2, romertall I - innenlandssatsen - heves til kr 80,-.
2. Overenskomsten trer i kraft fra 23. september 1970.

Reidar Danielsen

sign.

Erling Anger

sign.

Arnljot Strømme Svendsen

sign.

Vilhelm Dahl

sign.

Arve Arvesen

sign.